

ПИТАННЯ УДОСКОНАЛЕННЯ ВИБОРЧОГО ЗАКОНО- ДАВСТВА ІЗ МІСЦЕВИХ ВИБОРІВ (ДОСВІД УКРАЇНИ ТА ГРУЗІЇ)

Ефективність виборчої системи до органів місцевого самоврядування можна досліджувати на основі таких критеріїв: забезпечення справедливого представництва різних соціальних груп, а також суспільних сфер у місцевому представницькому органі; сприяння політичній структуризації суспільства та розвитку політичних партій, зокрема їх місцевих осередків; демократичність та відкритість виборчого процесу; незалежність виборчої адміністрації; результативність виборів; сприяння розвитку політичної конкуренції в представницькому органі, а також стабільності та результативності його роботи тощо.

---

¹ Доцент кафедри державного будівництва Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

Зупинимося на перших трьох з них.

Представництво осіб однієї статі у виборчих списках кандидатів у депутати місцевих рад у багатомандатних виборчих округах має становити не менше 30 % загальної кількості кандидатів у виборчому списку (ч. 3 ст. 4 Закону України «Про місцеві вибори»). Однак, це не гарантує збереження цієї квоти серед депутатів рад.

За приклад візьмемо міські ради. Так, середній рівень представництва жінок в міських радах складає 18,4 %. Такий результат не відповідає представництву жінок серед кандидатів у міські ради на рівні 32,1 %. Це означає, що виборча система, поряд із політичною культурою, суспільною свідомістю та національними традиціями, не сприяє залученню жінок до здійснення влади на місцевому рівні.

ВГО «Комітет виборців України» відзначив, що формального виконання квот при реєстрації списків кандидатів недостатньо для забезпечення рівних можливостей для жінок щодо участі в політичному житті. Для цього необхідна пропорційна фінансова та організаційна підтримка з боку політичних партій, достатнє представництво жінок в органах управління партій на місцевому та центральному рівні, а також пропорційне представництво жінок серед лідерів списків, які гарантовано отримують мандат за умови подолання партією 5 % бар'єру.

З метою сприяння розвитку політичних партій та залучення населення до політичного життя у Грузії закріплені норми щодо фінансування партій.

Партіям чи виборчим блокам, що подолали на останніх парламентських виборах чи останніх загальних виборах до органів місцевого самоврядування 3 % бар'єр, державою виділяється розмір базисного фінансування в 300 тис. ларі (138 тис. доларів) у рік. Однак, якщо у суб'єкта виборчого процесу (партії/виборчого блоку) вийде подолати 6 % бар'єр, то сума

щорічного базисного фінансування збільшиться до 600 тис. ларі (ч. 5, 6 ст. 30 Органічного закону Грузії «Про політичні об'єднання громадян»).

В Україні щорічний обсяг державного фінансування статутної діяльності політичних партій, які відповідно до цього Закону мають право на таке фінансування, становить дві сотих розміру мінімальної заробітної плати, встановленої на 1 січня року, що передує року виділення коштів державного бюджету, помноженого на загальну кількість виборців, які взяли участь у голосуванні у загальнодержавному багатомандатному виборчому окрузі на останніх чергових або позачергових виборах народних депутатів України (ст. 172 Закону України «Про політичні партії в Україні»). Отже, таке фінансування отримують лише партії, які на останніх парламентських виборах подолали 2 % бар'єр (ст. 173 цього Закону). Розподіляється така сума між політичними партіями, пропорційно до кількості дійсних голосів виборців, поданих за списки кандидатів у народні депутати України від таких політичних партій (п. 2 ч. 1 ст. 175 цього Закону).

У Грузії партія чи виборчий блок отримає надбавку до базисного фінансування у розмірі 30 %, якщо у представленому цією партією або відповідним виборчим блоком партійному списку (на виборах органів місцевого самоврядування – у кожному партійному списку) в ході виборів, на підставі результатів яких вони отримали фінансування, не менше 30 % серед перших, других і кожних наступних 10 кандидатів складають представники протилежних статей (ч. 71 Органічного закону Грузії). Таке положення стимулює зменшення гендерного дисбалансу в партійних списках шляхом додаткового фінансування таких партій від держави.

В Україні додатково надається сума в розмірі 10 % щорічного обсягу державного фінансування статутної діяльності

політичних партій, якщо за результатами останніх парламентських виборів кількість представників однієї статі серед обраних від відповідних політичних партій народних депутатів України, які набули своїх повноважень, не перевищує двох третин від загальної кількості народних депутатів України, обраних від цієї політичної партії (п. 1 ч. 1 ст. 175 Закону України).

Таким чином, в Україні політичні партії, місцеві організації яких подолали на останніх місцевих виборах певний відсотковий бар'єр, позбавлені можливості отримувати державне фінансування.

Крім передбаченого ст. 30 Органічного закону Грузії бюджетного фінансування, з Державного бюджету Грузії щорічно перераховується сума в фонд, мета якого – розвиток партій і неурядового сектора і формування здорової, конкурентоспроможної політичної системи. 50 % суми, перерахованої до Фонду з Державного бюджету Грузії, повинно розподілятися між партіями, а 50 % – між неурядовими організаціями. Сума, що виділена з Фонду для партій, розподіляється пропорційно одержуваному ними базисному фінансуванню (ч. 1, 7, 8 ст. 301 Органічного закону Грузії).

Для фінансової підтримки виборчої кампанії політичних партій у рік загальних виборів органів місцевого самоврядування з Державного бюджету Грузії додатково виділяється фінансування на покриття витрат із розміщення телевізійної реклами. Таку суму отримують тільки партії, які придбали право на отримання фінансування за результатами останніх загальних виборів (ч. 12 ст. 30 Органічного закону Грузії). Такий вид передвиборної агітації є одним з найбільш витратних і до того ж охоплює широку аудиторію. На жаль, в Україні фінансування передвиборної агітації із місцевих виборів за рахунок коштів Державного бюджету було скасовано.

Як зазначають політологи, для українських реалій харак-

терна не тільки репутаційна підтримка, але також – у силу непрозорості місцевої і партійної бюджетної політики посилене залучення бюджетних коштів («позаплановий» ремонт дороги, облаштування прибудинкових територій) або «кишенькових» організацій для агітації.

Так, у Грузії зафіксовано положення Виборчого кодексу, що стосується заборони посиленого використання бюджетних коштів у виборчий період і передбачає, що в разі, якщо під час кампанії (за 60 днів до виборів) будуть понесені незаплановані витрати з державного бюджету, республіканського бюджету автономної республіки або бюджету місцевої самоврядної одиниці на здійснення проектів/програм, або будуть встановлені або збільшені розміри соціальних виплат (пенсій, соціальної допомоги, допомоги та іншого), введені пільги, то «уповноважена особа може звернутися до суду і вимагати призупинення цих витрат» (ч. 3, 4 ст. 49 Кодексу).

Отже, позитивні моменти правового регулювання у Грузії в аспекті сприяння політичній структуризації суспільства, розвитку місцевих осередків партій, демократичності виборчого процесу доцільно запровадити в Україні, оскільки держава є інститутом політичної системи, і публічна влада бере свій початок з процедури виборів.

НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ІНСТИТУТ ДЕРЖАВНОГО
БУДІВНИЦТВА ТА МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ
ЯРОСЛАВА МУДРОГО

**ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ КОНСТИТУЦІЙНОГО
РОЗВИТКУ В УКРАЇНІ
(ДО 20-РІЧЧЯ ПРИЙНЯТТЯ КОНСТИТУЦІЇ УКРАЇНИ)**

**Збірник наукових тез доповідей за матеріалами
науково- практичної конференції
М. Харків, 22червня 2016 р.**

**Харків
2016**

УДК 342 (477)
ББК 67.9 (4УКР)
П-78

Редакційна колегія: **С. Г. Серьогіна** – доктор юридичних наук, професор, **І. І. Бодрова** – кандидат юридичних наук, доцент, **П. М. Любченко** – доктор юридичних наук, професор

Матеріали друкуються в авторській редакції

П-78 Проблеми та перспективи конституційного розвитку в Україні: зб.тез наук.доп. за матеріалами наук.-прак.конф., м. Харків, 22 черв. 2016 р. / редкол.: С. Г. Серьогіна, І. І. Бодрова, П. М. Любченко, – Х.: НДІ держ. буд-ва та місц. самоврядування, 2016.

У збірнику подається стислий виклад тез наукових доповідей науковців і викладачів наукових та освітніх закладів, на науково-практичній конференції «Проблеми та перспективи конституційного розвитку в Україні», яку було організовано з нагоди 20- річчя прийняття Конституції України, яку було організовано Науково-дослідним інститутом державного будівництва та місцевого самоврядування та Національним університетом «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого» і проведено 22 червня 2016 р. у Харкові. Конференція була присвячена обговоренню актуальних питань проблем та перспектив конституційного розвитку України.

Для науковців, аспірантів, студентів, тих, хто цікавиться проблемами здійснення конституційної реформи України в умовах європейської інтеграції.

ББК 67.9 (4 УКР)

© Науково-дослідний інститут державного будівництва та місцевого самоврядування НАПрН України, 2016